

سنگین ترین الفاظ در گوش رجال دانای با اراده کلمات نمیدانم ، استطاعت ندارم ؛ محال است ، ممکن نیست ، و این قبیل واژه ها است ، میگویند باید بدانی و عمل کنی و در امور اجتهاد و استنباط داشته باشی ، کلمات محال ، غیر ممکن در قاموس رجال بزرگ یافت نمیشود .

اراده متوجه امور خوب و بد است ، چه اعمال و کردار انسان منحصر بخیر و شر میباشد ، نیروی اراده در اشرار قویتر از اخیار است ، زیرا در اعمال قوه شهوت و غضب حد افراد را دارند ، اصلاح اراده اشرار اندرز و نصایح و ایجاد عاطفه و رحم و اینگونه صفات است تا منجر به مجازات و کیفر شود .

حریت اراده

مسئله - جبر و تفویض یکی از موضوعات بسیار مهمی است ، که عقول را از قدیم الایام بخود مشغول کرده است ، و نزاع و جدال بین فلاسفه قدیم و جدید ، و رجال دین و اخلاق ایجاد کرده است یکدسته از فلاسفه یونان از قبیل رواقیون قائل باختیار و دسته دیگر قائل بجبرند . و از شرح آن چون موجب تفصیل و تطویل است صرف نظر میکنم ، و از تجزیه و تحلیل دلائل قائلین بجبر و تفویض ، با براهین عقلی و نقلی بطلان هر دو عقیده مجرذ و مسلم است ، خاصه شریعت مقدس اسلام بطلان دو عقیده سخیفه را تا درجه نیکه بمنزله محسوس است روشن نموده و طریقه شیخ را برای هدایت مردم بیان فرموده

لا جبر و لا تفویض ؛ بل امر بین الامرین

حول و قوه بشر از خداوند است ، و قیام با مور در اختیار بشر ، خداوند بما نیرو عطا فرموده ، ولی بما در عمل و ترک آن اختیار داده است ما توانا هستیم يك کردار برا بجا بیاوریم یا ترك کنیم ، و عقیده غیر از بین الامرین مستلزم رفع مجازات جرائم بشری یا مجازات در مقابل فعل مجبوری است که فاعل فعل دیگری بوده و بشر که بمنزله آلت واقع شده ، مثل تیشه در دست نجار میباشد ، ملخص ابطل جبر و تفویض ، لغو بعثت تمام انبیا و کتب و صحف ، در این صورت مجازات در مقابل جرائم مرتفع میشود ، و هرج و مرج سر تاسر گیتی را فرا خواهد گرفت ، در نتیجه بطلان عقیده جبر و تفویض و صحت عقیده اختیار واضح و مسلم است ،

چهار هزار نفر را سلاحهای علمی و لسانی مسلح نمود ، صد ها قتیله میرز و قلیغ زبردست و

